

१५ वा वित्त आयोग-

राज्यातील आरोग्य व्यवस्था बळकट करण्यासाठी केंद्र शासनाकडून सन २०२१-२२ या वर्षात प्राप्त अनुदान वितरीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

सार्वजनिक आरोग्य विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: पुरमा-३५२१/प्र.क्र.५०/२१/आरोग्य-७

१० वा मजला, गो. ते. रुग्णालय संकूल इमारत,

नवीन मंत्रालय, मुंबई - ४००००१.

दिनांक : ०४ फेब्रुवारी, २०२२

वाचा :-

- १) भारत सरकार, आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्या मार्गदर्शक सूचना पत्र क्र. ७(२०)/२०२०-एनएचएम-१, दिनांक ०९.०७.२०२१.
- २) भारत सरकार, आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्या मार्गदर्शक सूचना पत्र क्र.१५(२)/FC-XV/FCD/२०२०-२५, दिनांक १६.०७.२०२१.
- ३) भारत सरकार, आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.१५(४२)/FC-XV/FCD/२०२०-२५, दिनांक १२.११.२०२१ (एकूण ७ पत्रे)
- ४) शासन निर्णय, सार्वजनिक आरोग्य विभाग क्र.पंविआ-५०२१/प्र.क्र.७९/भाग-१/२१/आरोग्य-७, दिनांक १७.११.२०२१.
- ५) भारत सरकार, आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.Z.१५०१५/७३/२०२१-NHM-I, दिनांक २२.११.२०२१.
- ६) संचालक (वित्त व लेखा), राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई यांचे पत्र क्र.राआसोम/१५ वि.आ./नि.वि./११५३९१-४००/२०२१-२२, दिनांक १२.०१.२०२२.
- ७) शासन निर्णय, सार्वजनिक आरोग्य विभाग क्र.पुरमा-३५२१/प्र.क्र.५०/२१/आरोग्य-७, दिनांक ०४.०२.२०२२.

प्रस्तावना:-

केंद्र शासनाने १५ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीच्या अनुषंगाने राज्यातील आरोग्य व्यवस्था बळकट करण्यासाठी विविध बाबीकरीता राज्यास सन २०२१-२२ या वर्षाकरीता एकूण रु.१३३०८१.०० लक्ष इतके अनुदान मंजूर केले आहे. त्यापैकी त्यांचे संदर्भ क्र.३ मधील दिनांक १२.११.२०२१ रोजीच्या आदेशान्वये एकूण रु.७७८००.६९ लक्ष इतके अनुदान राज्यास वितरीत केले असून ते सन २०२१ च्या राज्य विधानमंडळाच्या हिवाळी अधिवेशनामध्ये संदर्भ क्र.४ अन्वये नव्याने तयार करण्यात आलेल्या विविध लेखाशिर्षांतर्गत अर्थसंकल्पित करण्यात आले आहे. तसेच संदर्भ क्र.७ अन्वये अर्थसंकल्पीत

निधीपैकी काही लेखाशीर्षातर्गत रक्कम पुनर्विनियोजित करण्यात आली आहे. सदर अनुदान वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

केंद्र शासनाने १५ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीच्या अनुषंगाने राज्यातील आरोग्य व्यवस्था बळकट करण्यासाठी विविध बाबीकरीता उपलब्ध करून दिलेले रु.७७८००.६९ लक्ष इतके अनुदान राज्य आरोग्य सोसायटीस खालील तपशीलात नमूद केल्यानुसार लेखाशीर्षनिहाय वितरीत करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

(रु.लाखात)

अ.क्र	लेखाशीर्ष	सन २०२१-२२ अर्थसंकल्पिय तरतूद	निधी वितरणाची रक्कम
१	मागणी क्र. आर-१ २२१० - वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य ०१ - नागरी आरोग्य सेवा - विषमचिकित्सा ११० - रुग्णालये व दवाखाने (०८) १५ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार सहायक अनुदाने (०८) (०१) प्राथमिक आरोग्य संस्थांमध्ये निदान साठी पायाभूत सुविधा (नागरी) (अनिवार्य) १००% केंद्र हिस्सा (२२१०४१६९) ३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	७७४१३.०० (पुनर्विनियोजनानंतर- रु.२७९६.००)	२७६६.७५
२	मागणी क्र. आर-१ २२१० - वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य ०१ - नागरी आरोग्य सेवा - विषमचिकित्सा ११० - रुग्णालये व दवाखाने (०८) १५ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार सहायक अनुदाने, (०८) (०२) आरोग्य वर्धिनी केंद्रे (नागरी) (अनिवार्य) १००% केंद्र हिस्सा (२२१०४१८७) ३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	२७९६.०० (पुनर्विनियोजनानंतर- रु.७७४१३.००)	२३८०८.००
३	मागणी क्र. आर-१ २२१० - वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य ०३ - ग्रामीण आरोग्य सेवा - विषमचिकित्सा ११० - रुग्णालये व दवाखाने (०२) १५ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार सहायक अनुदान, (०२) (०३) इमारत- रहीत उप आरोग्य केंद्रे, प्राथमिक आरोग्य केंद्रे, समुदाय आरोग्य केंद्रे.	५००७.००	५००७.००

अ.क्र	लेखाशीर्ष	सन २०२१-२२ अर्थसंकल्पिय तरतूद	निधी वितरणाची रक्कम
	(अनिवार्य) १००% केंद्र हिस्सा (२२१०४१९६) ३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)		
४	मागणी क्र. आर-१ २२१० - वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य ०३ - ग्रामीण आरोग्य सेवा - विषमचिकित्सा ११० - रुग्णालये व दवाखाने (०२) १५ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार सहाय्यक अनुदाने, (०२) (०२) गटस्तरीय सार्वजनिक आरोग्य युनिट (ग्रामीण) (अनिवार्य) १००% केंद्र हिस्सा (२२१०४१७८) ३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	७०८३.००	६१२९.१६
५	मागणी क्र. आर-१ २२१० - वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य ०३ - ग्रामीण आरोग्य सेवा - विषमचिकित्सा ११० - रुग्णालये व दवाखाने (०२) १५ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार सहाय्यक अनुदाने (०२) (०५) प्राथमिक आरोग्य संस्थांमध्ये निदान साठी पायाभूत सुविधा (ग्रामीण) १५ वा वित्त आयोग (अनिवार्य) १००% केंद्र हिस्सा (२२१०४२११) ३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	२१५८७.००	२१३१०.८०
६	मागणी क्र. आर-१ २२१० - वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य ०३ - ग्रामीण आरोग्य सेवा - विषमचिकित्सा ११० - रुग्णालये व दवाखाने (०२) १५ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार सहाय्यक अनुदाने (०२) (०४) ग्रामीण उपआरोग्य केंद्रे आणि प्राथमिक आरोग्य केंद्रे चे आरोग्यवर्धिनी केंद्रांमध्ये रूपांतर करणे (ग्रामीण) १५ वा वित्त आयोग (अनिवार्य) १००% केंद्र हिस्सा (२२१०४२०२) ३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर)	१९१९५.००	१८७७८.९८
	एकूण	१३३०८१.००	७७८००.६९

०२. केंद्र शासनाने संदर्भ क्र.२ व ३ अन्वये दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनाप्रमाणे राज्यातील आरोग्य व्यवस्था बळकट करण्यासाठी विविध बाबीकरीता मंजूर केलेल्या आराखड्यानुसार राज्यास उपलब्ध करून दिलेल्या अनुदानाचा विनियोग करण्यात यावा. तसेच सदर निधीचा विनियोग झाल्यानंतर त्याबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र (Utilisation Certificate) विहित नमुन्यात केंद्र शासनास सादर करण्यात यावे.

०३. सदरच्या निधीचा विनियोग हा राज्यातील आरोग्य व्यवस्था बळकट करण्यासाठी नागरी व ग्रामीण घटकांतर्गत करावयाचा असल्याने त्याकरीता राज्य आरोग्य सोसायटी, जिल्हा आरोग्य सोसायटी व नगरविकास विभागाच्या अंतर्गत विविध नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था आणि ग्रामविकास व पंचायत राज विभागाच्या अंतर्गत ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्था यांच्याशी समन्वय साधून करण्यात यावा.

०४. उपरोक्त अनुदानासाठी प्रशासकीय अधिकारी, आरोग्य सेवा आयुक्तालय, मुंबई यांना आहरण व संनियंत्रण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्यांनी याबाबतचे देयक कोषागारात सादर करून विहित केलेल्या बाबींवर खर्च करण्यासाठी सदर रक्कम आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, राज्य आरोग्य सोसायटी यांच्याकडे संपुर्ण करावी. यासाठी सहसंचालक (अ. व प्र.), आरोग्य सेवा, मुंबई यांना “नियंत्रण अधिकारी” म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

०५. तसेच सदर निधीच्या विनियोगाबाबत व त्यावरील संनियंत्रण व प्रगती अहवालाच्या अनुषंगाने केंद्र शासनाच्या संदर्भ क्र.५ मधील पत्रान्वये दिलेल्या निर्देशाचे पालन करणे बंधनकारक राहील.

०६. सदरचे अनुदान सशर्त असून वित्त विभागाचे शासन परिपत्रक क्र.२०१३/प्र.क्र.८५/२०१३/ अर्थसंकल्प-३, दिनांक २५.०४.२०१३ नुसार उपरोक्त निधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र (UC) विहित नमुन्यात सादर केल्यानंतरच पुढील अनुदान वितरीत करण्यात येईल.

०७. शासनाच्या धोरणानुसार सदर प्रस्तावावरील निधी राज्य आरोग्य सोसायटीच्या स्वतंत्र बँक खात्यात जमा करून खर्च करण्यात येत असल्याचे त्याचप्रमाणे वित्त विभागाच्या दिनांक २४.०६.२०२१ व १४.१०.२०२१ च्या शासन निर्णयातील संबंधित असलेल्या सर्व तरतुदीचे/ अटी व शर्तीचे पालन करून त्यासंदर्भात आवश्यक ते प्रमाणपत्र सादर करणे अथवा आवश्यक त्या बाबी स्वतंत्रपणे प्रमाणित करणे राज्य आरोग्य सोसायटीस अथवा सदरहू निधी ज्या यंत्रणेमार्फत खर्च करण्यात येणार त्या कार्यक्रम प्रमुखास बंधनकारक राहील.

०८. सदरचा निधी खर्च करतेवेळी आवश्यक तेथे शासन निर्णय, उद्योग ऊर्जा व कामगार विभाग, दिनांक ०१.१२.२०१६ मधील तरतुदीनुसार करावयाच्या खरेदीबाबत प्रशासकीय मान्यता घेण्यात यावी.

०९. सदरचा खर्च वर तक्त्यात नमूद केल्याप्रमाणे संबंधित लेखाशीर्षाखालील सन २०२१-२२ च्या मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा व त्या लेखाशीर्षाखाली खर्ची दाखविण्यात यावा.

१०. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.२७/२०२२/व्यय-१३, दिनांक १८.०१.२०२२ आणि अनौपचारिक संदर्भ क्र.५/२०२२/विआक, दिनांक २७.०१.२०२२ अन्वये प्राप्त झालेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

११. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२०१२०१५५१५७६३१७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(वि. ल. लहाने)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

- १) मा.मंत्री (सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण) यांचे खाजगी सचिव.
- २) मा.राज्यमंत्री (सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण) यांचे खाजगी सचिव.
- ३) अपर मुख्य सचिव, ग्रामविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) अपर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) अ.मु.स./प्र.स./सचिव, नगरविकास विभाग-२, मंत्रालय, मुंबई
- ७) प्रधान सचिव, महिला व बालविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांचे वरिष्ठ स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) आयुक्त आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई.
- १०) संचालक-१, आरोग्य सेवा, आरोग्य सेवा आयुक्तालय, मुंबई.
- ११) संचालक-२, आरोग्य सेवा, आरोग्य सेवा आयुक्तालय, पुणे.
- १२) अतिरिक्त संचालक, आरोग्य सेवा, राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय, पुणे
- १३) अतिरिक्त अभियान संचालक, राष्ट्रीय नागरी आरोग्य अभियान, मुंबई
- १४) कार्यकारी संचालक, राज्य आरोग्य यंत्रणा संसाधन केंद्र, पुणे
- १५) सहसंचालक (तांत्रिक), राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई
- १६) उपसचिव (वित्त आयोग कक्ष), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १७) सर्व जिल्हाधिकारी.
- १८) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.
- १९) सर्व जिल्हा शल्यचिकित्सक.
- २०) सर्व जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद.
- २१) अवर सचिव (व्यय-१३/ वित्त आयोग कक्ष), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २२) अवर सचिव (अर्थसंकल्प), सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई. (निधी वितरणाकरीता)
- २३) निवडनस्ती (आरोग्य -७) .